

Kozachuk K. O. Legal System of Medieval Kyiv in the Historical Short Story “The Red Devil” by M. Starytsky

The article deals with the legal system of medieval Kyiv artistic representation as composition and genre kind source of the work by M. Starytsky. The interrelation has been analysed here both between the historical verity, documentary context and artistic invention of the writer in creating adventure fabula.

Key words: historical verity, artistic invention, law.

Стаття надійшла до редакції 20.09.2012 р.

Прийнято до друку 30.11.2012 р.

Рецензент – к. філол.н., асист. Двудличанська О. А.

УДК 821.161.2 – 32.09+929 Галич

О. Л. Кравченко

ОСОБЛИВОСТІ ХРОНОТОПУ ПРОЗИ М. ГАЛИЧ

Українська література 20-х років ХХ ст. надзвичайно багата яскравими талантами, котрі встигли лише заявити про себе. Так, у цей період активно працювала майже не відома сьогодні письменниця М. Галич. Дослідженням її творчості займалися Д. Гуменна, В. Мельник, В. Дмитренко, побіжно – А. Клоччя, Б. Коваленко. У рецензії на збірку “Друкарка” Д. Гуменна охарактеризувала письменницю як “майстра тонкого психологічного малюнка”, а її манеру – як імпресіоністичну, яка виражається в позасвідомій течії думки, “де асоціюється образ за образом, а цей ланцюжок образів замикає якоесь об’єктивне явище, що об’єднує в одне фізичний і психологічний момент” [1, с. 188]. Пролетарська ж критика віднесла збірку до розряду міщанської літератури, згадуючи її серед творів Д. Борзяка, Г. Брасюка, Б. Тенети (статті Б. Коваленка “В порядку самокритики”, “Плутаними стежками” та А. Клоччі “За 1928 рік”, уміщені на сторінках “Літературної газети”). Згодом письменниця була практично забута.

Чималий внесок у відновленні прізвища М. Галич у літературному процесі 20-х років ХХ ст. зробив В. Мельник, котрий надрукував у “Літературній Україні” статтю “Несправджені сподівання”, присвячену 90-річчю від дня народження письменниці. У ній літературознавець подав коротку характеристику життєвого і творчого шляху М. Галич, використавши її спогади й матеріали родинного архіву. Постає питання про літературне життя пореволюційної доби він розглянув як “ще одну зламану творчу особистість”, додавши, що “водночас це ще одне свідчення наполегливої боротьби у 20-х роках за

кожен перспективний пагін на розмаїтому дереві тогочасного літературного процесу” [2, с. 5].

Доробок М. Галич у контексті літературної організації “Ланка” – МАРС висвітлюється в монографії В. Дмитренко “Літературний дискурс “Ланки” – МАРСу першої третини ХХ століття”, де докладно аналізується фольклорна символіка ранньої творчості письменниці, висвітлюється “поступове окреслення чіткості репрезентації героїні” в її прозі [3, с. 197]. Як бачимо, аналіз особливостей хронотопу творів М. Галич, що є метою нашої статті, не був предметом дослідження літературознавців.

Свою літературну діяльність М. Галич починала з прозових мініатюр – безсюжетних у традиційному розумінні творів, пройнятих певним настроєм. Манера її письма тяжіла до імпресіоністичної. Як відомо, письменники-імпресіоністи зосереджували свою увагу на точній фіксації й передачі безпосередніх вражень від зовнішньої реальності.

Оскільки кожна мить проголошувалася ними неповторною, наділеною своєрідною красою, то змістом їхніх творів стало відтворення найменших нюансів почуттів, вражень від дійсності.

Організації сюжетного простору й часу цих творів властива уривчастість, дискретність. “Час ущільнюється і водночас подрібнюється, предмет мистецької зацікавленості стає не послідовна зміна подій і явищ, не цілісний логічно впорядкований історичний відрізок або період життя героя, а уривчасті фрагменти їх, відбиті в свідомості персонажа” [4, с. 26].

Тенденція до фіксації миттєвих проявів життя ранніх творів М. Галич підкреслюється й самими назвами деяких із них – “По дорозі”, “До біржі”. Сюжетом обох є вільний потік думок, вражень, спогадів, в основі яких покладено принцип асоціативності. Сюжетний час і час героїнь не збігаються. Перший обмежується кількома хвилинами з щоденного ходіння дівчини до біржі або епізодом продажу на вулиці цигарок. Другий поширюється майже на все життя героїнь. Хронологічна співвіднесеність уривків спогадів не з’ясована, оскільки поштовхом до них може бути будь-який предмет чи враження. На часову відстань між минулим і теперішнім указують слова “колись”, “ще малою”, “тоді”, “на якійсь станції (давно)”. Часто героїні не розрізняють цієї дистанції, для них немає різниці, чи то було в дитинстві, вчора, зранку: “Настя сіла на сходах, під високим будинком.

Будинок теж із сірого каменя – холодний.

І сірий камінь б’ють із скель, над Виссю. Батько б’є камінь, а Настя біля нього бовкає крем’яшки у Вись” [5, с. 21].

Минуле ще всевладно стоїть над ними. Внутрішні пориви героїнь підпорядковані одній меті, одному бажанню – у цей момент здобути засоби до існування, а турботи про наступний день залишаються на завтра, перспективи для них не існує. Відтворений стан персонажів багато в чому збігається з таким психічним станом людини, який

визначається поняттям внутрішнього хронотопу. Крім того, через низку асоціацій, вражень та спогадів окреслюється інша часова площина – вічного ходу життя. Стрижнем самого хронотопу дороги, де “своєрідно сполучаються просторові й часові ряди людських долей і життів” [6, с. 276], є плин часу, а звідси – життя. Для показу його плинності авторка використовує лейтмотивні фрази, або лейтмотивні кружляння думки, які виконують функцію структуротвірного елемента. У творі “По дорозі” ними стають “болотяні знаки”, які залишають люди в житті, але які “завжди пропадають по дорозі, по пішоходові, по бруку” [5, с. 17]. Модифікуючись, вони згадуються протягом усього твору. Лейтмотивом мініатюри “До біржі” є фраза “все йде, все минає”. До неї, як до висновку, зводяться всі думки й спогади Надії.

Момент проходження через біржу – етапний у житті героїні, тому в її уяві він набуває ознак чарівності, казковості. Виникають асоціації з дівчиною, яка пройшла крізь кінську голову. Проте ця мить, як і всі інші, пройде, її також треба пережити й іти далі.

В імпресіоністичній прозі час дуже часто подано як тимчасову зупинку в узвичаєному житті, “ситуацію антракту” або “втєчі з суспільства” (термін В. Агеєвої). Таку концепцію часу зустрічаємо в новелах М. Коцюбинського “Лист”, “Сон”, “В дорозі”, найяскравіше – в “Intermezzo”, у творах Г. Косинки “В житах”, “Місячна ніч”, у “Пуделі” М. Хвильового. Зупинку між двома важливими періодами в житті героїні показано в оповіданні М. Галич “Друкарка”. В усталеному побуті Надії не відбувається жодних подій, які могли б потривожити її спокій. Якщо раніше всі її думки й поривання були пов’язані лише з набуттям фаху друкарки, то зараз її життя перетворилося на щоденне друкування. Ритмізоване життя не дає можливості зупинитися й подумати над сенсом свого буття: “Тепер, перепускаючи крізь пальці чорні слова, вона помітила, що дні всі якісь... однакові і йдуть безупинно один по одному. [...] Перед очима лише в такт, один по одному проходили знайомі, марудні дні, місяці, роки. Плавко, без відповіді. [...] І не знати, чи вони зникають, чи повертаються ті ж самі дні у безупинному коловороті” [5, с. 30].

Час повільно спливає від одного дня до іншого. Відчуття уповільненого часу підсилюється нагромадженням рис одноманітності, монотонності. Міський пейзаж також характеризується незмінністю: “Надія вже так звикла до того всього, що, здається їй, вона може йти собі, не звертаючи навколо уваги. Інколи збоку нагадає про далекі дороги трамвай або з-за рогу вискочить зайцем легке авто, зірвавши блискучий погляд з пішоходу. І знову рівний вечірній шум” [5, с. 24]. Лише під час емоційного напруження життя змінює свій ритм. Ідучи до установи, Надія згадує про папірець, який треба було надрукувати напередодні. Вона починає хвилюватися, збільшує кроки. Переліком усіх рухів на вулиці, що вловлює погляд, прискорюється й плин часу.

На початку оповідання авторка окреслює художній простір твору, де відбуватимуться події, – це замкнений простір міста. Він поданий не через опис конкретних предметів, а через зорові та слухові відчуття дівчини. Вибудовується певний зоровий ряд – загальний вигляд вулиці, погляд угору, потім знову на вулицю: “Вийшла з установи.

На вулиці знову стояв межи будівлями глибокий вечір.

В густій темряві так плавко ходять люди, машини, а гуркіт завжди вище будівель догори забувається.

Там ще ясно. І коли б так піднести над темною зверхністю руку, – на долоні напевне ще спалахнуло б кругле сонце.

Але спокійно йдуть увечері люди, тихо шикуються у лави будівлі, і живим сріблом розбивається долі об вогкий камінь електрика” [5, с 24].

Раптом Надія чує звуки, що не збігаються із розміреним гомоном міста, асоціюючись в уяві дівчини з іншим простором: “Вони вриваються струмками у вечір, хитають його, все більш одсувають на бік будівлі, мить – перед Надією химерний простір: віє золоте жито. Стрункий сад злетів над широкими дорогами, так і лишився там. Повіє шумно зеленою хвилиною” [5, с. 24 – 25]. Підсвідомо дівчина відчуває, що саме на лоні природи зможе знайти душевну рівновагу. Використання колоративів допомагає чіткіше окреслити різницю між реальністю і мрією: темряві міста протиставляється буяння зелені й жовте жито.

Прорив простору міста повторюється уві сні й має символічне значення, це – намагання дівчини вирватися з кола своїх проблем, виборсатися із плину повільного життя, що засмоктує її. Більшості сновидінь К. Г. Юнг надає компенсаторну функцію. “Вони акцентують у кожному випадку протилежний бік з метою збереження душевної рівноваги”. Крім того, психолог зазначає, що “у сновидінні наявне також деяке коректування уявлення” [7, с. 109]. Неконтрольовані, несвідомі реакції допомагають дівчині розібратися в тому, що у свідомому стані вона притлумлює, оскільки кардинальні зміни в житті її лякають. Ці спроби не закінчуються успіхом, і як сон завершується ритмічним клацанням машинки, так і героїня залишається зі своєю проблемою, хоч нарешті розуміє, у чому вона полягає. “Лише чомусь все її канцелярське життя не уявилося навіть, а відчулося зараз, як непомірний безглуздий тягар” [5, с. 54]. Ситуація антракту затягується, героїня так і не змогла вирішити, в чому для неї полягає сенс власного буття. Проголошується ідея постійного руху, розвитку, тільки оновлення в дії робить людину достойною, самодостатньою, а її життя – повноцінним.

Тимчасовий розрив з узвичаєним колом суспільних і побутових обов’язків допомагає по-новому оцінити власне життя, надати йому іншого сенсу. Нерідко це пов’язано з мотивом утрачених ілюзій. В оповіданні “Наталя” час героїні, яка починає працювати сільською вчителькою, протиставляється часу селян. Наталя – людина міська, живе за власноруч складеним планом, її день розписаний за годинами.

Приїхавши в село, вона також намагається жити за планом, хоче впровадити його в життя селян, але відразу розуміє марність своїх зусиль. Звикла до раціонального, логізованого життя, Наталя не погоджується з тим, що вони постійно живуть роботою, “так, наче ніколи не може й думки тут [виділення наше – О. К.] бути позбутися праці з доброї волі, бути її володарем” [5, с. 69]. Час сільських мешканців вимірюється природнім колообігом, життя розвивається циклічно, відповідно до сільськогосподарських робіт і церковного календаря. Дівчина почувається чужою в новому середовищі, а селяни не приймають її, підкреслюючи різницю між двома способами життя, “тут” і “там”, у місті, де п’ють навіть не гонку, “а вина всякі дороги. Ще й не вдома, ще й чорт-зна з ким!” [5, с. 65].

Час, як здається героїні, тут наче зупинився, все йде по колу: люди виконують однакову роботу, місцева молодь співає однакові пісні, кожного року ставлять ті самі п’єси, – і зрушити щось із місця просто неможливо. Перші поривання вчительки показати інше життя, розкрити інший світ, прилучити до нього незабаром розбиваються вщент: “Намагання зацікавити їх чимось новим було подібне до напруження пасажира підіхнути потяга, сидячи у вагоні, коли той довго не рушає. Потім напруження падає й поламани сподівання повертаються в монотонний жаль” [5, с. 81].

Показовою в цьому плані є згадка про годинники як символи вимірювання часу, які зовсім не потрібні селянинові: “У попа годинник у полудень показує 12 і завжди застерігають: “Він поспішає”. Ще в Гурина висить годинник, завітчаний васильками, а в свято в мережаному рушникові. Тільки діти давно вже поздіймали йому стрілки. Та й нащо тут кому годинник?” [5, с. 95]. Через декілька місяців і в Наталі псується годинник, висить на стіні для оздоби, вона починає звикати обходитися без нього.

Проте в цей усталений, циклічний час уривається реальний рух історії, згадуються події пореволюційної доби. Селяни змушені виставляти варту на дорозі, бо скрізь никають банди, грабують село, убивають коханого героїні, який разом з іншими влаштував засідку на загін денікінців.

Згодом дівчина пристосовується жити “за сонцем”, не знаючи, о котрій розпочинається й закінчується її робочий день. Відлік подій вона веде від християнських свят: “Святий вечір прийшов – кругом села із зіздуою” [5, с. 94], “Був другий день Великодня” [5, с. 99]. Лише книжки й листи подруги еднають Наталю з її колишнім життям. Саме в листі вербалізується бажання героїні повернутися в місто, а підручник із політекономії стає символом міського, тепер уже нового для дівчини буття: “Торік вона цього курсу не хтіла слухати й чути. Тепер, знайшовши підручника в чамайдані, зраділа, наче зустріла давнього приятеля. З його рядків витягала ніби інше життя й наповнювала цим кімнату. Читала, поки не переставала відчувати речей навколо. Тоді

ставала студенткою. Могла здалека спокійно глянути на своє сільське життя” [5, с. 94]. Наталя не змогла звикнути до чужого їй середовища, ясно усвідомивши за п’ять місяців роботи, що “село має власні, могутні закони життя, а вона з своїми вигадками тут смішна” [5, с. 94]. Тому з почуттям свободи повертається знову в місто й продовжує навчання.

Оповідання “Моя кар’єра” побудовано у формі спогаду колишньої оперної співачки про невеликий проміжок часу, який став переломним у її подальшому житті. До рекурсивного ходу подій письменниця вдається практично в кожному творі, але функціональне навантаження кожного екскурсу в минуле різне. У “Друкарці” авторка коротко описує історію професійного становлення Надії з сюжетно-прагматичною функцією – підготувати читача до сприймання внутрішнього конфлікту. Цей композиційний прийом часто використовують у творах реалістичної літератури, щоб окреслити сюжетний розвиток дії. Наталя з однойменного оповідання згадує своє життя в селі протягом останніх місяців, щоб, по-перше, підбити підсумки своєї роботи, а по-друге, переосмислити з часом смерть коханого, розібратися у своїх почуттях. Дитячі спогади Ялини (“Весною”) дають поштовх для розуміння того, як у дівчини виникло пантеїстичне сприйняття світу. У творі “Моя кар’єра” ретроспекція є засобом психологічного аналізу, звертаючись до якого, героїня намагається зрозуміти причини зміни своєї професійної діяльності, різкого повороту життя. Через відтворення минулого вона хоче усвідомити сучасне, щоб знайти третю точку на часовому проміжку – майбутнє.

Композиційно твір складається з окремих, хронологічно послідовних уривків спогадів, хоча часову відстань між ними чітко не окреслено. У пам’яті героїні вони зринають за принципом найбільшої емоційної насиченості, відповідно до певних стадій розвитку почуття закоханості.

На початку оповідання окреслюється два часові плани – момент, коли ведеться розповідь, і події в минулому, про які йтиметься: “Знову перед очима снують ті клапти. Такі чудні кожен зокрема й незрозумілі. Як кубики, позначені химерними візерунками, що діти з них складають картини” [8, с. 3]. Далі теперішній час майже повністю витісняється часом героїні. Інколи вона вдається до прокурсивного руху, таким чином наближаючись до теперішнього: “Принцеса Турандот” зійшла блискуче. Та пишлася я з того куди пізніш” [8, с. 7]; “Потім не раз це видавалося мені хвастощами” [8 с. 9]. Остаточне повернення в сюжетний час відбувається наприкінці твору, коли дівчина, злегка іронізуючи над собою, доходить висновку, що її кар’єра починається з призначення інструкторкою “ходячої бібліотеки”.

Усі персонажі у творі названі їхніми сценічними іменами – головна героїня Турандот, її коханий Пінч, товаришка Лін, Панч, Понч. Усі вони – не тільки актори однієї вистави, грають вони й у житті, стосунки між ними поза театром позбавлені простоти, натуральності.

Турандот відчуває їхню фальш, намагається змінити це становище, однак її спроби виявляються марними. Простір театральної сцени розширюється до меж життя. Якщо в побуті актори грають певні ролі, то сцена для них – єдине місце, де вони сповна проявляють себе, живуть справжнім життям. Саме на сцені актори цілком розкривають себе, свій характер. Через гру Турандот відкриває для себе нового Пінча – людину обмежену, закостенілу, нездатну на будь-які зміни.

Останній діалог між Пінчем і Турандот, який малює її уява, – це також сцена, сцена з вистави під назвою “Нездійснене кохання”: “ [...] все набрало якось характеру чудної комедії. Зійшло наче на підмостки.

Я сіла на лаві. Дивилась на розв’язку комедії. Н., виконавши свою роллю статиста, відійшов. Лишилися дійовими особами Пінч та я.

Пінч у себе в кімнаті. Він, як і годиться справжньому героєві у справжній п’єсі, вирішив кинути зрадливу дівчину. Не бачити її більш, не згадувати про неї і вона дедалі ставала перед ним нікчемніша. Аж поки зовсім не зникла десь у нетрях. Пінч уже заспокоєний. Мстивою рукою кидає далі він мені образ тієї дівчини. Хоче переконати, що це я” [8, с. 23].

У житті-виставі Турандот зазнала поразки, тому довести свою правоту вона намагається на сцені театру, куди йде, наче на суд. Побачивши під час виступу, що за нею спостерігає Пінч, вона обриває спів посередині партії, після чого її звільняють. Поринаючи в минуле, героїня заглиблюється всередину себе. Для дівчини важать не стільки події, що відбулися, скільки те, чому це сталося, які моральні та ідейні чинники викликали кардинальну зміну в житті. Прийом “пошуку минулого” часто використовувався в західноєвропейській літературі, зустрічаємо його у творах М. Пруста, Г. Бьоля, В. Вулф.

Прагнення письменників-імпресіоністів передати найменші прояви внутрішнього, психічного життя людини, перебігу її почуттів і вражень від навколишньої дійсності призводить до витворення нового типу часово-просторових відношень. Художній час і простір складаються з окремих мазків, розрізнених уривків чуттєвих вражень, що, по-перше, створює відчуття необробленості, ненарочитості зображуваного, а по-друге, переконує читача у вічній плінності, мінливості життя. Головну роль у цьому відіграє актуальний хронотоп – “те, що відчуває і бачить герой **тут і зараз** [виділення автора. – О. К.]” [9, с. 163]. Найпоплідовніше актуальний хронотоп у прозі М. Галич використовується в оповіданні “Весною”. Оповідь ведеться від третьої особи, але всевідаючий автор відсутній, усі реалії подано через сприйняття їх героїнею. Ялина живе в місті, проте розгорнутого урбаністичного пейзажу в творі не знайдемо. Це лише принагідні згадки про трамвайну зупинку, натовп на пристані, магазин, театр. Авторку більше цікавить не зображення міського краєвиду, детальний опис реалій міського життя, а намагання точніше відтворити враження дівчини від нього: “На вулиці стояла весна.

В повітрі пахло зеленим клейким ще листом і горілою бензиною від авта. Горою висли сизокрилі хмаринки, зачіпаючи інколи сонце; вони котили долом темні тіні, злегка хвилюючи прозорий день!” [10, с. 58].

Натомість розгортається інший простір – простір безмежної, таємничої, одухотвореної природи, яка співзвучна з внутрішнім світом Ялини. На лоні природи все набуває ознак романтичності, краси, люди ідеалізуються, і, як наслідок, зароджується кохання. Загадковість, чарівність природи підкріплюється легендами про скарб, про стародавній маєток, його описом. Дівчина відчуває себе частинкою одухотвореної природи, порівнюючи себе то з птахом, “що гойдається собі на гнучкій зеленій гілці” [10, с. 58], то з вітром, який вирвався на волю. Навіть ім’я її співзвучне з назвою дерева. Як уже зазначалося, таке сприйняття навколишнього закорінене ще в дитинстві: “Вдалині ледве похитнулася їй біла вишня. Наблизилась – просить Ялину за дружку. За нею друга, третя – сад. Шумить горою дзвінко-зелений лист. Горить тихо на сонці роса.

Ялина цілує кожну вишню, кожну зве на ім’я, складаючи їм весільних пісень.

Ось вона стала зозулею.

Дівчата через берег питають і Ялина з високої груші кує кожній, скільки прожила й скільки житиме” [10, с. 71].

Навіть місто з його безупинним рухом і відірваністю від природи в уявленні дівчини прилучається до пантеїстичного буття. Ялина – студентка художнього інституту, дійсність вона сприймає у вигляді картин, виділяючи в них загальний фон, перший і другий плани: “Голубий простір у вулиці повен був літепла, люди, здавалося, плавали в ньому, як в акваріумі.

От її професор А. з портфелем. Взяв напрямом на захід. Фоном йому золотий південь. Він плине, витягши наперед голову так, що ступні ніг на гумових підшвах не встигають одбивати такт за швидким рухом. Смакуючи повітря крізь цигарку, очима вбираючи речі, він перепускає все те крізь себе, як риба перепускає зябрами воду, забираючи поживу. Загострений, східного походження ніс, як плавник, розтинає атмосферу, регулюючи професорові напрямом” [10, с. 66].

Імпресіоністів цікавило психічне життя людини, не обумовлене соціальними, політичними чи якимись іншими чинниками. Авторка послідовно дотримується цієї настанови. Лише згадування статті про “природу пролетарського мистецтва” та ідальні Ари безпосередньо пов’язує героїню з історичним часом.

Отже, часово-просторова організація творів М. Галич підпорядкована розкриттю духовного світу героїнь. У прозі письменниці підноситься значення мікропростору, тобто інтенсивності внутрішнього життя людини, наповненого душевно-суб’єктивним часом, відтак хронологічний виклад подій як структуротвірний елемент реалістичної прози втрачає першочергове значення. Відтворення послідовної зміни

почуттів і думок зумовило хронологічні зрушення – переплітаються часові площини, видіння, марення, спогади. Використання актуального хронотопу дозволило письменниці фіксувати кожен мить душевного життя персонажів.

Список використаної літератури

1. Гуменна Д. М. Галич. “Друкарка”: рецензія / Д. Гуменна // Життя і революція. – 1927. – № 7. – С. 188 – 189. **2. Мельник В.** Несправджені сподівання : до 90-річчя від дня народження Марії Галич / В. Мельник // Літературна Україна. – 1991. – 5 вересня. – С. 5. **3. Дмитренко В. І.** Літературний дискурс “Ланки” – МАРСУ першої третини ХХ століття : монографія / Вікторія Ігорівна Дмитренко ; Держ. закл. “Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка”. – Луганськ : Вид-во ДЗ “ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2009. – 280 с. **4. Агеєва В. П.** Українська імпресіоністична проза : Михайло Коцюбинський, Григорій Косинка, Андрій Головка / В. П. Агеєва. – К. : Віпол, 1994. – 158 с. **5. Галич М.** Друкарка : оповідання / М. Галич. – К. : Маса, 1927. – 104 с. **6. Бахтин М. М.** Литературно-критические статьи / М. М. Бахтин. – М. : Худ. лит., 1986. – 541 с. **7. Юнг К. Г.** Психология бессознательного / К. Г. Юнг / пер. с нем. В. Бакусева, А. Кричевского, Т. Ребеко. – М. : ООО “Изд-во АСТ-ЛТД” : “Канон+”, 1998. – 400 с. **8. Галич М.** Моя кар’єра : оповідання / М. Галич. – К. : ДВУ, 1930. – 68 с. **9. Кузнецов Ю.** Імпресіонізм в українській прозі кінця ХІХ – початку ХХ ст. : проблеми естетики і поезики / Юрій Кузнецов. – К. : Зодіак-ЕКО, 1995. – 304 с. **10. Галич М.** Весною / М. Галич // Життя і революція. – 1928. – № 8. – С. 56 – 76.

Кравченко О. Л. Особливості хронотопу прози М. Галич

У статті проаналізовано особливості просторово-часової організації прози М. Галич. Манера її письма тяжіла до імпресіоністичної, тому вона використовувала актуальний і внутрішній хронотоп, властиві цьому напрямку, що дозволяло їй показати інтенсивність внутрішнього життя людини, наповненого душевно-суб’єктивним часом. У статті обґрунтовується, що розбіжність сюжетного часу і часу героїв, його дискретність, ущільнення – характерні риси творів письменниці.

Ключові слова: просторово-часова організація, проза, імпресіонізм, сюжетний час, актуальний хронотоп, внутрішній хронотоп.

Кравченко Е. Л. Особенности хронотопа прозы М. Галич

В статье проанализированы особенности пространственно-временной организации прозы М. Галич. Манера ее письма тяготела к импрессионистической, поэтому она использовала актуальный и внутренний хронотопы, свойственные этому направлению, что помогало ей показать интенсивность внутренней жизни человека, наполненной

душевно-суб'єктивним часом. В статті обґрунтовується, що характерними рисами творів письменниці є невідповідність сюжетного часу і часу героїв, його дискретність, ущільнення.

Ключеві слова: просторово-часова організація, проза, імпрессионізм, сюжетний час, актуальний хронотоп, внутрішній хронотоп.

Kravchenko O. L. Peculiarities of the Chronotope of Maria Halych's Prose

The paper analyzes the peculiarities of the time and space of Maria Halych's prose. The manner of her writing tended to impressionistic, so she used a topical and internal spacetimes. This helped to show the intensity of the inner life of man. The article explains that the characteristic features of the works of the writer are mismatching plot time and time heroes, his discretion.

Key words: space-time organization, prose, impressonizm, story time, the actual chronotope, the internal chronotope.

Стаття надійшла до редакції 28.09.2012 р.

Прийнято до друку 30.11.2012 р.

Рецензент – к. філол. н., асист. Двulichанська О. А.

УДК 821.161.2-343.09

В. І. Кузьменко

УРБАНИСТИЧНІ МОТИВИ У ТВОРЧОСТІ МИХАСЯ ТКАЧА

Життєвий і письменницький шлях Михася Ткача багато в чому типовий для людей того покоління, яких ми сьогодні називаємо "шістдесятниками". Принаймні, проза М. Ткача своєю художньо-естетичною концепцією спирається на основні засади цього мистецького руху, які цілком відповідають особливостям світовідчуття й автора "Багряних громів" та "Спаку" і дають право розглядати його творчість як представника молодшої генерації письменників, що були виплекані "шістдесятництвом". Михася Ткача легко можна собі уявити в університетській аудиторії разом із Григором Гютюнником чи Романом Андріяшиком, Борисом Олійником або Іваном Драчем, Василем Симоненком чи Василем Стусом... Він був би для них цікавим співрозмовником, вірним товаришем, однак ... не судилося. Батько Михайло Веремійович Ткач загинув на фронті, тож довелося Михайликові сповна випити гіркий келих повоєнного напівсирітського дитинства та юності.